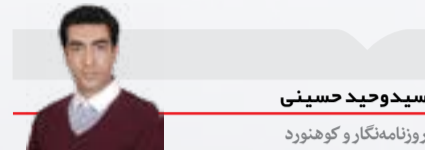

داستان صعودهای ناتمام

سیدوحید حسینی

روزنامه‌نگار و کوهنورد

راه هموار است و آرام. سفید است مانند ابرهای پاره‌پاره در دل آسمان. آفتاب از میانه، سرک کشیده به قله، به راهی که طولانی است و به آدم‌هایی که آهسته‌آهسته میان برف قدم می‌گذارند. قدم برمی‌دارند به سوی قله. کمر روز نشکسته بود که آسمان غریب. کوه غریب. باد خشمگین، از میان ارتفاعات سنگی در خود پیچید. دیگر خبری از آن آفتاب حنایی و مسیر آرام کوهستانی نبود. دما به سرعت پایین رفت. باد و بوران پیچید و رسید به آدم‌هایی که تا چند دقیقه قبل، رویای صعود در سر داشتند. برف بر سرشان، بر رویایشان، بارید و تمام. خبر مرگ ۱۰ کوهنورد سخت بود و تلخ، آدم‌هایی که تا چند ساعت قبلش، نفس داشتند و حالا نفس‌هایشان زیر تلی از برف جا مانده است. کوهستان با دیواره‌های سنگی و قله و یالش، با

مسیرهای برفگیر و بهمنی که آن بالا، به تماشا نشسته، پر از داستان‌های صعود ناتمام است. هربار سخت‌تر آزمونش را برپا می‌کند. کوهنوردان زیادی فریب هیبت و زیبایی و آسمان آبی و هوای کوهستانی ابتدای مسیر را می‌خورند. غافل از اینکه درست در دقایق آخر است که محک زده می‌شوند، آن زمان که دانه‌های یخ‌زده برف بر سر و صورت‌شان می‌بارد و خستگی بر آنها غلبه می‌کند. دمای بدن پایین می‌رود و استرس آنها را در آغوش می‌کشد. آنها که تجربه کمتری دارند، در این شرایط غافلگیر می‌شوند و توانایی فرار ندارند. تغییرات سریع جوی در تمام منطقه البرز مرکزی دیده می‌شود و در سال‌های گذشته بالاترین میزان حوادث کوهستان در همین منطقه ثبت شده است. دسترسی آسان به مناطق کوهستانی در شهر تهران یکی از دلایل بالا بودن این حوادث است. قله‌های معروفی مانند توجال، دارآباد، کلکچال شاه‌نشین و کمی آن طرف‌تر ریزان، کلون بستک و... با ارتفاعی بین ۳ تا ۴ هزار متر، همواره کوهپیمایان را برای طی کردن این مسیرها

وسوسه کرده‌اند. علاقه‌مندان به کوهنوردی در تهران، ۱۰ تا ۱۲ مسیر برای صعود به قله دارند. همین موضوع در کنار خوش‌آب‌وهوا بودن مناطق کوهستانی، سبب شده مسیرهای منتهی به کوه به‌ویژه در روزهای تعطیل، شاهد کوهپیمایی آدم‌های زیادی باشد. بسیاری در ابتدای مسیر به خیال اینکه راه کوتاه است و هموار، کوله‌ای بر دوش می‌اندازند و با تجهیزات نصف‌ونیمه‌ای به سمت قله حرکت می‌کنند. خطای چشم و تصور نزدیک‌بودن به قله، آدم‌های زیادی را در دام مرگ کوهستان انداخته است. خیلی‌ها حتی با نداشتن آموزش‌های اولیه صعود، پا در مسیر قله می‌گذارند درحالی که قله، برای آنها تله‌های زیادی پهن کرده که هر سال جان خیلی‌ها را می‌گیرد و حتی جنازه‌ای بیرون نمی‌دهد. به همه آنها باید فعالیت مداوم فروشگاه‌های کوهنوردی برای فروش تجهیزات را هم اضافه کرد. هر روز آدم‌های بیشتری برای خرید کفش کوهنوردی و کوله و باتوم و یخ‌شکن و بادگیر ترغیب می‌شوند بدون اینکه آموزشی برای صعود دیده باشند.

همه هم سودای فتح قله در سر دارند، به هر قیمتی. از دیگرسو، اطلاع‌رسانی‌های ناکافی از سوی نهادهایی که در زمینه کوهنوردی فعالیت می‌کنند و نبود هواشناسی تخصصی دامنه حوادث کوهستان را بزرگ‌تر کرده است. همه اینها در شرایطی است که صعودهای زمستانی به دلیل تغییرات دائمی دما و حتی غیرقابل پیش‌بینی بودن، پرخطرتر و کشنده‌ترند. کوهنوردان حرفه‌ای می‌دانند حداقل ۷۲ ساعت پس از بارش برف، خطر ریزش بهمن وجود دارد، چراکه لایه‌های قدیمی دچار یخ‌زدگی شده‌اند و ناپایدارند و با قرار گرفتن لایه جدیدی از برف، روی شیب شروع به حرکت می‌کنند. زمانی که باد شدید می‌وزد، با هر حرکت کوهنوردان یا صادی که در میان دیوارها می‌پیچد خطر به حرکت انداختن بهمن بیشتر می‌شود. کوهپیمایان باید بدانند اگر مسیر را تا میانه رفته‌اند، از میانه تا قله، راه دشوار، سخت و مرگباری در پیش دارند. در صعودهای زمستانی اختلاف دمای کوهپایه تا قله علاوه‌بر ارتفاع به عوامل زیادی بستگی

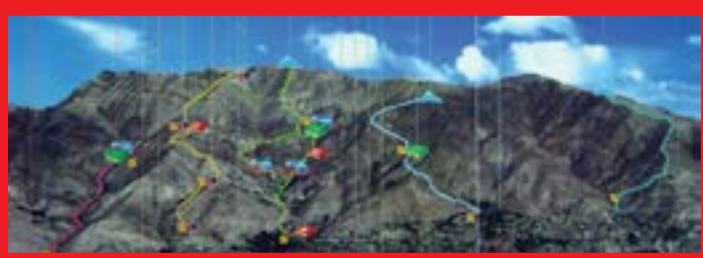
دارد، مثل بارش، وزش باد، زاویه کوه و تغییرات جوی منطقه. باد در ارتفاع بالای سه‌هزار متر، ویژگی و مخاطرات خاص خودش را دارد و زمانی که می‌وزد حتی می‌تواند کوهنورد را با خود از بالا به پایین برتاب کند. حالا در کنار همه اینها یک کوهنورد با تجهیزات متوسط، در سرمای زیر صفر درجه، در میان باد شدید و دید کم و بارش برف، نه توانایی تصمیم‌گیری درست برای تغییر مسیر دارد و نه تجربه مقابله با این شرایط. متخصصان حوزه کوهنوردی می‌گویند سرمازدگی، سقوط از ارتفاع، مفقودشدن و مدفون شدن زیر بهمن، از علل اصلی حوادث کوهستان در زمستان است. حالا که فرصت سفر و طبیعت‌گردی به دلیل شیوع کرونا محدود شده و افراد تمایل بیشتری به کوهنوردی پیدا کرده‌اند، لازم است اطلاعات بهتر و آموزش‌های بیشتری درباره الفبای صعود داده شود. اتفاق ناگوار اخیر، شاید فرصت مناسبی باشد تا توضیحات بیشتری درباره تغییرات جوی و اصول اولیه‌ای که برای کوهنوردی باید رعایت شود، ارائه داد.

عکس: سید وحید حسینی / نمایی از یال دارآباد

گام‌های اولیه برای شروع کوهنوردی در زمستان

- یک مربی داشته باشید.
- شناخت درستی از موقعیت‌های بهمن خیز و خطرات کوهستان پیدا کنید.
- اهداف عقلانی و در دسترس را برای فعالیت خود مشخص کنید.
- پوشاک مناسب زمستانی را بشناسید و انتخاب کنید.
- تصمیم بگیرید که شب‌مانی در برنامه دارید یا خیر (برنامه و ساعت خود را با این تصمیم هماهنگ کنید).
- لوازمی که امنیت صعود شما را تضمین می‌کنند، همراه داشته باشید مثلاً یک طنابچه ۶ متری.
- خوراک و نوشیدنی مناسب و فندک همراه داشته باشید.
- هیجان زده نشوید و تصمیم‌های فکرنشده نگیرید. (مثلاً مسیر خود را در حین صعود تغییر یا ارتقا ندهید).
- قبل از صعود به دوستان کوهنورد خود مسیر و برنامه صعودتان را اطلاع دهید.

نمایی از مسیرهای امن صعود به قله‌های تهران

تعدادی از کشته‌های حادثه کوهنوردی دی ماه ۹۹

چهره تعدادی از نجات‌یافتگان حادثه کوهنوردی دی‌ماه ۹۹

لباس مناسب برای صعودهای یک روزه زمستانی

- ۱- کفش مناسب زمستانی (کفش‌های سه فصل مناسب نیست، کفشی که تا ۲۴ ساعت امکان ضدآب بودن خود را نگه دارد).
- ۲- گتر مناسب برف (در صعودهای زمستانی و در مسیرهای پربرف کارکرد درست یک کفش خوب را گتر خوب ضمانت می‌کند).
- ۳- چند جفت جوراب مناسب کوهنوردی (جورابی که گرمای مناسب ایجاد کند اما گردش خون را متوقف نکند).
- ۴- لایه اول برای پایین تنه (پوشاک بیس که تقریباً حالت کش‌سانی دارد اما از نخ و پنبه است).
- ۵- شلوار مناسب گورتکس با تنفس مناسب و خاصیت بادگریز.
- ۶- پوشاک زیر اضافی برای تعویض در زمانی که با تعرق خیس می‌شود.
- ۷- لایه اول آستین‌دار - بیس - برای بالاتنه
- ۸- یک پلار سبک و یک پلار سنگین‌تر که بسته به سردی هوا به راحتی قابل پوشیدن و برعکس باشد.
- ۹- یک بادگیر مناسب از جنس مثلاً گورتکس که هم تنفس خوبی داشته باشد و هم بادگریز بوده و جیب‌ها و کلاه در دسترس داشته باشد.
- ۱۰- چند جفت دستکش در لایه‌های متفاوت که در صورت خیس شدن امکان تعویض آن را داشته باشید.
- ۱۱- یک کلاه گرم برای پوشش دادن سر و یا دستمال گردن برای پوشش دادن سر و گردن.
- ۱۲- یک پتوی نجات یا چادر ناچی که در شرایط اضطراری امکان بیواک را به شما بدهد.
- ۱۳- عینک آفتابی و یا توفان به فراخور منطقه که استانداردها را داشته باشد.
- ۱۴- چراغ پیشانی و باتری اضافی.
- ۱۵- جی‌پی‌اس برای راهیابی درست.
- ۱۶- وسایل ارتباطی.

توصیه‌های مهم برای کوهنوردی در زمستان

- ۱- از رفتن به ارتفاعات تا ۷۲ ساعت پس از بارش برف (به لحاظ احتمال ریزش بهمن) خودداری کنید.
- ۲- همراه داشتن تجهیزات نجات در بهمن برای گروه‌های کوهنوردی از ملزومات ضروری صعودهای زمستانی است.
- ۳- از صعود انفرادی پرهیز کرده و همراه با گروه و افراد مجرب به کوهنوردی بپردازید.
- ۴- از لباس‌هایی با رنگ‌های واضح (قرمز، زرد و فسفری) استفاده کنید.
- ۵- زمان‌بندی مناسب جهت به پایان رساندن برنامه قبل از تاریکی هوا داشته باشند. (بهترین زمان اقدام به بازگشت ساعت ۱۳)
- ۶- به یاد داشته باشید سرما، باد و رطوبت شما را به هیپوترمی (سرمازدگی) نزدیک می‌کنند.
- ۷- سرمای طولانی باعث بی‌حسی می‌شود، پس هرچند لحظه یک‌بار اقدام‌های تاحتانی دست و پاهایتان را تکان دهید.
- ۸- همراه داشتن مایعات گرم در برنامه‌های زمستانی ضروری است و هر زمان سرما را در داخل بدن تان احساس کردید از مایعات گرم استفاده کنید.
- ۹- توجه داشته باشید هدف از برنامه کوهپیمایی، سلامتی است پس قرار نیست به هر قیمت که شده به بالاترین نقطه بدهید. در بعضی مواقع اقدام دیر در فرود آمدن، وضعیت یک تیم را در بحران قرار می‌دهد.
- ۱۰- خطر بهمن رو فراموش نکنید.
- ۱۱- در فصل زمستان وقتی که بارش برف وجود دارد و یا هوا ابری است خیلی راحت مسیرها گم می‌شوند و رد پاها در برف هم سریع پر شده و ناپدید می‌شوند، پس به هوای رد پا، برنامه کوهنوردی را طولانی نکنید.
- ۱۲- در حوادث، اولین اقدام تان محافظت مصدوم از باد، سرما و رطوبت باشد و بعد سعی کنید شرایط گرم کردن مصدوم را فراهم کنید.
- ۱۳- اگر در مسیرتان شیب‌های مستعد بهمن قرار داشت، مسیرتان را عوض کنید و یا برنامه را کنسل کنید.
- ۱۴- اگر در مسیر کوهنوردی بهمن اتفاق افتاد از افرادی که در منطقه بهمن هستند، چشم‌پندارید و مسیر گرفتار شدن‌شان را بطور دقیق رصد کنید.
- ۱۵- اگر تصمیم داشتید به گرفتار شدگان در بهمن کمک کنید توجه داشته باشید جایی که تازه بهمن زده احتمال ریزش مجدد برف هست.
- ۱۶- اگر قبل از رسیدن تیم امداد و نجات اقدام به جست‌وجو کردید حتماً دو نفر را در دو طرف منطقه بهمن در یک جای امن بگذارید که هم بتوانند دید خوبی روی بالادست شیب داشته باشند و هم در صورت ریزش مجدد بهمن بتوانند با صدا کردن نفرات پایین دست را مطلع کنند.
- ۱۷- وقتی به‌طور تلفنی از تیم امداد و نجات درخواست کمک می‌کنید، ابتدا خون‌سردی خودتان را حفظ کرده و سپس دقیق و بدون کم و کاست ماجرا را شرح دهید.

